

Η έννοια του Πρωτείου Τιμής στην Ορθόδοξη Εκκλησία

/ [Πεμπτουσία](#)

- Καταδεικνύεται από τα πρακτικά των δύο Συνόδων ότι ο θεσμός της Πενταρχίας ήταν ενεργός και αυτός αποτελούσε την υψίστη αρχή για τη λήψη των αποφάσεων που αφορούσαν δογματικά και μείζονα κανονικά θέματα. Είναι σημαντικό ότι με τον ιγ' κανόνα της Συνόδου των ετών 869-870 ο επίσκοπος Ρώμης εντάσσεται στην Πενταρχία των Πατριαρχών, κρινόμενος, όποτε ήθελε χρειαστεί, υπ' αυτής[170].
- Παράλληλα, κατά τη Σύνοδο του 879-80 καταδεικνύεται η **διαμόρφωση εκκλησιαστικών ορίων μεταξύ Ανατολής και Δύσεως** ως δύο ανεξαρτήτων δικαιοδοσιών που θα οδηγηθούν κατόπιν στην τέλεια αυτονόμηση και αλλοτρίωση με το μεταξύ τους σχίσμα. Σε όλα δε τα συζητούμενα θέματα εκφράζεται η άποψη της Ρώμης και ακολουθεί η **ενιαία άποψη των θρόνων της Ανατολής**. Η αναγνώριση των δύο αυτών ανεξαρτήτων δικαιοδοσιών καταδεικνύεται και από τον πρώτο Κανόνα[171] της Συνόδου 879-880, για τον οποίο έγινε λόγο ανωτέρω και με τον οποίο απηγορεύετο η ανάμειξη της μιας στη δικαιοδοσία της άλλης σε δικαστικές υποθέσεις.

Πηγή:<http://1myblog.pblogs.gr/>

• Για την Ανατολή αναγνωρίζεται ο **προέχων ρόλος του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως**. Τούτο προκύπτει με σαφήνεια και από την ήδη ανωτέρω μνημονευθείσα και **αξία επαναλήψεως** κατάθεση του επισκόπου Μαρτυρουπόλεως Βασιλείου, τοποτηρητού του θρόνου της Αντιοχείας στη σύνοδο:

«Οι των καθ' ημάς θρόνων μέγιστοι Αρχιερείς, επί πλείον **αδιάσπαστον** την προς τον αγιώτατον πατριάρχην Φώτιον **γνώμην** έχοντες, αφ' ου και εις τον αρχιερατικόν ανηνέχθη βαθμόν, επί τούτω και ημάς απέστειλαν, **δόντες εξουσίαν και αυθεντίαν Φωτίω** τω αγιωτάτω πατριάρχη, ίνα ει τις, καν τε του ιερατικού καταλόγου είη, καν τε του λαϊκού τάγματος, ευρεθείη εαυτόν της αγίας του Θεού Εκκλησίας χωρίζων, το δοκούν τη αγιωσύνη αυτού εις τους τοιούτους διαπράττηται ως ουν **και την των ανατολικών θρόνων εξουσίαν ειληφώς και της των Ρωμαίων αυθεντίας το κύρος προσλαβόμενος**, καθώς αρτίως ηκούσαμεν, μάλλον δε **προέχων εκ Θεού ως αρχιερέυς μέγιστος**, ους αν δήση τω του Παναγίου Πνεύματος αλύτω δεσμώ έχομεν και ημείς δεδεμένους και ους αν λύση, έχομεν και ημείς λελυμένους»[172].

Είναι προφανές από το παραπάνω απόσπασμα, δεδομένου ότι και οι εκπρόσωποι των άλλων Πατριαρχείων Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων πάντοτε συμπλέουν με τις θέσεις του θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως[173], ότι ο **θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως αποτελεί την κεφαλή των θρόνων της Ανατολής**

, αφού οι τελευταίοι χωρίς άλλο αναγνωρίζουν την αυθεντία του και τη δικαστική του κρίση. Εξ αυτού του λόγου ακριβώς ο πρώτος κανών της Συνόδου αυτής κάνει λόγο για την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών κρίσεων μεταξύ πάπα Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως και **ουδόλως αναφέρεται στους άλλους πατριαρχικούς θρόνους της Ανατολής**. Με τον κανόνα αυτό **δίδεται τέλος (θεωρητικά τουλάχιστον, ενώ η πράξη οφείλει να ερευνηθεί) σε οποιαδήποτε αρμοδιότητα του επισκόπου Ρώμης σε δικαστικές υποθέσεις της Ανατολής**, οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν έρεισμα στους κανόνες της Σαρδικής.

Όλα τα ανωτέρω καταδεικνύουν ότι ο ισχυρισμός του Πατριαρχείου Μόσχας ότι δεν υπήρξε και δεν υπάρχει Πρώτος με ουσιαστικές αρμοδιότητες σε παγκόσμιο επίπεδο, διότι αυτός ο Πρώτος θα έπρεπε αναγκαστικά να ασκεί Πρωτείο υπό την έννοια που κατανοεί αυτό η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, **καταδεικνύεται ιστορικά ατεκμηρίωτος**. Η ιστορική πραγματικότητα δεν είναι τόσο πολωτική, όσο θέλει να εμφανίζεται από το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας. **Το γεγονός ότι η ορθόδοξος Ανατολή απορρίπτει το Πρωτείο εξουσίας του επισκόπου Ρώμης, αυτό δε σημαίνει ότι αποδέχεται ένα απογυμνωμένο Πρωτείο τιμής, το οποίο είτε υπάρχει, είτε δεν υπάρχει, είναι ένα και το αυτό πράγμα.**

Ο θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως διέθετε Πρωτείο τιμής, όχι βεβαίως απογυμνωμένο από κάθε αρμοδιότητα –όπως θέλει το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας– **και κατά την πρώτη χιλιετία**, όταν ακόμα η κοινωνία με τη Ρώμη δεν είχε διαρραγεί. Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως ως μετέχων στην Ανατολή των ίσων Πρεσβείων του Πρώτου θρόνου της Εκκλησίας αποτελούσε την κεφαλή όλων των Πατριαρχείων της Ανατολής ως ο «**προέχων**» αυτής θρόνος. Εξακολούθησε δε να παραμένει και κατά τη δευτέρα χιλιετία, όταν και εκ των ιστορικών συγκυριών ο θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως εκπροσωπούσε ενώπιον της Υψηλής Πύλης όλα τα Πατριαρχεία της Ανατολής[174] που κατά μεγάλες ιστορικές περιόδους εκλονίζοντο από προβλήματα έσωθεν η έξωθεν προερχόμενα.

Η ιστορία, οι κανόνες των Οικουμενικών Συνόδων και η κανονική πρακτική καταδεικνύουν τον πρωτεύοντα ρόλο του θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως και το περιεχόμενο αυτού του ρόλου.

Το δεύτερο επιχείρημα του κειμένου του Πατριαρχείου Μόσχας, όπως και ανωτέρω εξετάθη, είναι ότι, εάν υπήρχε Πρωτείο σε παγκόσμιο επίπεδο θα έπρεπε ο Πρώτος και η διαδικασία εκλογής του να μεταφερθεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Προφανώς το κείμενο εννοεί ότι, εάν στην Εκκλησία υπήρχε ο «Οικουμενικός Αρχιερέυς», αυτός θα έπρεπε να εκλέγεται από τους Προκαθημένους των

Εκκλησιών κατ' αναλογική εφαρμογή των κανονικών διατάξεων που προβλέπουν ότι η εκλογή του Πρώτου σε επαρχιακό επίπεδο γίνεται από τους υπ' αυτόν Μητροπολίτες. **Στην Ορθόδοξη όμως Εκκλησία δεν υπάρχει -πολύ απλά- ο «Παγκόσμιος Αρχιερέυς».**

Και μόνη η χρήση του όρου «Παγκόσμιος Αρχιερέυς» που παραπέμπει στον επίσκοπο Ρώμης και το Παπικό Πρωτείο καταδεικνύει ότι το ρωσικό **κείμενο τείνει εκούσια η ακούσια να ταυτίσει στην αντίληψη του αναγνώστη το Παπικό Πρωτείο, όπως αυτό κατανοήθηκε στη Δύση και δη όπως κατεγράφη στην απόφαση της Α΄ Βατικανής (1870), με την κατανόηση του Πρωτείου του θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως στην Ανατολή. Ουδέποτε στην Ανατολή έγινε λόγος για Οικουμενική Εκκλησία επί της οποίας κυριαρχεί ο ο Πρώτος.** Ουδέποτε ασφαλώς στην Ανατολή έγινε δεκτή η ύπαρξη «Οικουμενικού Αρχιερέως» η ενός Πρωθιεράρχου.

Το αναγνωριζόμενο Πρεσβείο τιμής, εξ ου απορρέει το Πρωτείο στην Ανατολή, δεν αφορά πρόσωπο, άλλο συγκεκριμένο τόπο, συγκεκριμένη εκκλησιαστική έδρα. Φορέας του Πρωτείου είναι βεβαίως το πρόσωπο που κατέχει την έδρα και ο οποίος δεν λειτουργεί μόνος αλλά συνοδικά, **πηγή όμως του Πρωτείου είναι κατά τους ιερούς κανόνες ο τόπος και μοναδικά ο τόπος και όχι οτιδήποτε άλλο.** Το περιεχόμενο του Πρωτείου τιμής στην Ανατολή καθορίζεται από τους ίδιους τους ιερούς κανόνες που προαναφέρθηκαν και από την κανονική παράδοση, ασκείται δε μόνο στα πλαίσια των ρυθμίσεων όλων των ιερών κανόνων που επιτάσσουν τη διοικητική αυτονομία των τοπικών Εκκλησιών. Κατά συνέπεια **το Πρωτείο τιμής στην Ανατολή σε κανονικά πλαίσια ασκούμενο δεν μπορεί να οδηγήσει ποτέ σε ένα Πρωτείο εξουσίας,** όπως αυτό το αντιλαμβάνεται η Δύση.

[Συνεχίζεται]

[170]. Mansi 16, 405C.

[171]. Mansi 17, 497DE.

[172]. Mansi 17, 499 AB.

[173]. Αυτό ίσχυσε και για το επίμαχο θέμα της αθρόας χειροτονίας λαϊκών στον επι-σκοπικό βαθμό: Βλ. Mansi 17, 489BC: «ει μεν ουν η των Ρωμαίων του Θεού Εκκλησία ουδέ-ποτε από λαϊκών παρεδέξατο εις αρχιερέα, φυλαττέτω τούτο. προσήκον γαρ εστιν όρια πατέρων μη παραβαίνειν. επει δε ούτε οι ανατολικοί τούτο παρεφυλάξαντο ούτε η καθ' ημάς αγία των Κωνσταντινοπολιτών εκκλησία,

ευχόμεθα μεν αεί από των κληρικών και λαϊκών τούτους αναδείκνυσθαι, ώστε την ψήφον της αρχιερωσύνης επ' αυτούς έρχεσθαι».

[174]. A. Kartaschoff, Το της εκκλήτου δικαίωμα., 292-293.